

Neznečisťujme ovzdušie pri čistení záhrady!

Záhradný odpad je súčasťou biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (BRKO), ktorý podlieha biologickému rozkladu – hnilobe. Je to zmes odpadov, ktorá vzniká v súkromných záhradách alebo na verejných plochách, ako sú parky, ihriská a pod. Medzi záhradný odpad patrí najmä pokosená tráva, lístie, zvyšky z orezávania stromov a kríkov a odumreté zvyšky rastlín.

Prečo nespáľovať záhradný odpad?

Zelený odpad zo záhrad sa najviac hromadí po zime a koncom leta. Vtedy záhradkári riešia dilemu, ako s ním naložiť. Určite však **nepatrí na ohnisko!** Takýto odpad je často **nadmerne vlhký, čo zvyšuje dymivosť pri horení**. Znečisťujúce látky, ktoré vznikajú pri spaľovaní na otvorenom ohnisku, sú vážnym ohrozením zdravia ľudí, živočíchov a vývoja rastlín. Okrem toho na jeseň, keď sú časté teplotné inverzie, hrozí obťažovanie dymom v bezprostrednom okolí.

Vedeli ste, že spaľovanie záhradného odpadu znečisťuje ovzdušie, môže viesť k narušeniu susedských vzťahov, zdravotným problémom a dokonca vám zaň hrozí finančná pokuta?

Čo dýchame, keď spaľujeme záhradný odpad?

- prachové častice – PM₁₀ a PM_{2,5} a menšie
- benzo(a)pyrén – B(a)P
- oxid uhoľnatý – CO
- oxid siričitý – SO₂
- oxidy dusíka – NO_x (NO – oxid dusnatý, NO₂ – oxid dusičitý)

Tieto znečisťujúce látky môžu mať nasledujúce účinky:

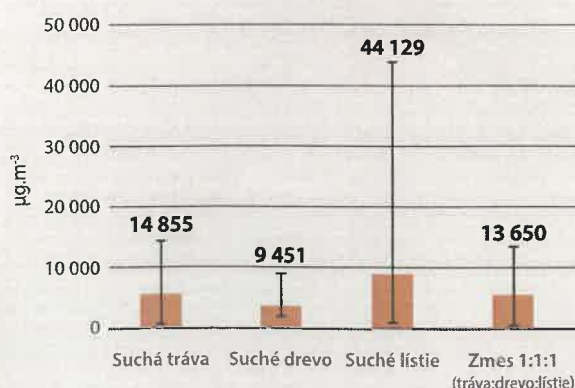
zhoršenie respiračných a srdcovocievnych ochorení, dráždenie očí, hrdla a nosa (slizníc), vplyv na centrálny nervový systém (únava, nevoľnosť, závraty), riziko nádorových ochorení, vplyv aj na reprodukčný systém, zmeny v zložení krvi.

Spaľovanie záhradného odpadu významne ovplyvňuje kvalitu ovzdušia na lokálnej úrovni.

Potvrdzujú to aj merania, ktoré robili experti z Centra dopravného výskumu (ČR)*. Meranie trvalo 2 hodiny. Meracie prístroje boli umiestnené 5 m od zdroja. Namerané hodnoty boli porovnané s priemernými hodinovými koncentraciami za 5-ročné obdobie 2016 – 2020 na monitorovacích staniciach kvality ovzdušia v Brne.

Koncentrácie znečisťujúcich látok v ovzduší zo spaľovania záhradného odpadu sú rádovo v stovkách až tisíckach vyššie ako zaznamenaný priemer na monitorovacích staniciach.

Priemerné a maximálne koncentrácie prachových častíc PM_{2,5} namerané počas spaľovania záhradného odpadu

* Zdroj: <https://chmibrno.org/blog/2022/02/11/znečistení-ovzduší-z-paleni-v-otvorených-ohnistich/>

Nakladať s odpadmi v obciach a mestách sa smie len v súlade so všeobecne záväzným nariadením obce (VZN) alebo v súlade s legislatívnymi požiadavkami v oblasti odpadov. **Toto nariadenie súčasne nemôže povoľovať spaľovanie. Spaľovanie odpadu, teda aj v záhradách, je zakázané!** Vyplýva to zo zákona

o odpadoch, zákona o ochrane pred požiarmi a občianskeho zákonníka.

Prevádzky, ktoré môžu spaľovať odpad, musia splniť emisné limity a technické požiadavky, určené vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR. **Spaľovaním odpadu hrozí občanovi finančný postih.** Zákon o odpadoch za takéto konanie umožňuje uložiť občanom pokutu do **1 500 eur**, a zákon o ochrane pred požiarmi do **331 eur**. V prípade právnických osôb sú postihy ešte vyššie (4 000 – 350 000 eur, resp. 16 596 eur).

Aké sú možnosti využitia záhradného odpadu?

- **Mulčovať** – pokosená tráva a burina sa dá použiť ako mulč, ktorý chráni pred prerastaním buriny a vysušovaním pôdy, udržiava živiny; aj konáre sa dajú použiť ako mulč, stačí ich zoštepovať, posekať a poslúžia vám namiesto mulčovacej kôry do kvetinových záhonov;

- **Kompostovať** – trávu, lístie a zvyšky rastlín môžeme kompostovať a znova využiť pri pestovaní v nasledujúcich rokoch;

» **hnojivo pre ovocné stromčeky** –

kompost sa používa na jar, pred tým, než vyjdú prvé púčiky, podporuje najmä rast ovocných stromov, ale aj zeleniny;

» **vytvorenie výživnej zeminy pre črepníkové rastliny** – kompost sa pridáva do pôdy, do ktorej sa zasaď alebo presadí rastlina, čím vznikne výživnejšia pôda s lepšou absorpciou;

» **kompostový výluh** – vďaka nemu sú rastliny silnejšie, rastú rýchlejšie a chráni rastlinu pred škodcami;

» **výsadba a príprava pôdy pred sadením** – kompost sa pridáva do jamy/kvetináča, kam sa rastlina vysadí; na jar sa kompost rozhrabe v záhrade pred zasadením priesad, čím im dodá výživu;

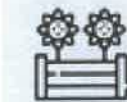
» **príprava pôdy na odpočinok** – aj na jeseň má kompost svoje využitie a možno ho použiť v záhrade po zbere úrody;

» **vyvýšené záhony** – kompostovať sa dá aj priamo vo zvýšenom záhone, čím využijeme bioodpad, a zároveň pestujeme plodiny.

- **Vložiť** do nádoby určenej na BRKO.

- **Odviezt'** do kompostárne/zberného dvora.

- **Darovať** hospodárovi, ktorý ho využije.

Ako nám kompost dokáže ušetriť financie?

- **Nepotrebujeme syntetické hnojivo:** kompost obsahuje tri primárne živiny potrebné pre záhradné plodiny: dusík, fosfor a draslík. Obsahuje tiež stopy ďalších základných prvkov: vápnik, horčík, železo a zinok. Namiesto spoliehania sa na syntetické hnojivá, ktoré obsahujú škodlivé chemikálie, kompostovanie ponúka organickú alternatívu.
- **Chráňme pôdu:** kompost zabraňuje erózii pôdy.
- **Šetríme vodou:** kompost zadržiava vodu, čím šetríme na zálievkach.
- **Šetríme domáci rozpočet:** poplatky za komunálny odpad ukladá obec alebo mesto. V mnohých prípadoch, pokiaľ sa platí za každú odvezenú nádobu komunálneho odpadu, je vytriedenie BRKO od komunálneho odpadu, a jeho zhodnotenie iným spôsobom ako skládkovaním, šetrenie domáceho rozpočtu.

Projekt LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia (LIFE18 IPE/SK/000010) podporila Európska únia v rámci programu LIFE. Projekt je spolufinancovaný z prostriedkov štátneho rozpočtu SR prostredníctvom MŽP SR.